

NARAVNOGEOGRAFSKE ČLENITVE SLOVENIJE

Drago Kladnik*

Izvleček

V prispevku so prikazane vse pomembnejše naravnogeografske členitve slovenskega ozemlja, tako Melikova tipizacija kot različne regionalizacije, med katere so uvrščene tudi pokrajinskoekološke členitve. Njihova medsebojna primerjava razkriva nenehen razvoj znanstvene misli in nakazuje, da so si novejši izdelki čedalje bolj podobni. Predstavljena je tudi najnovejša naravnogeografska regionalizacija, skupinski izdelek.

Ključne besede: regionalizacija, tipizacija, pokrajinska ekologija, Slovenija.

NATURAL-GEOGRAPHICAL DIVISIONS OF SLOVENIA

Abstract

Presented are all the major natural-geographical divisions of Slovenian territory, so the typology made by Melik, as various regionalizations which also include the landscape-ecological divisions. Their inter-comparison reveals a constant development of the scientific mind and a trend is already noticeable towards an ever greater similarity of the products of more recent origin. Presented is also the most recent natural-geographical regionalization which is a group product.

Key words: Regionalization, Typology, Landscape ecology, Slovenia.

Uvod

Naravnogeografska členitev je hvaležna tema geografije, zato ne preseneča, da se je z njo sprijelo več naših vodilnih strokovnjakov. V svojih prizadevanjih so se medsebojno oplajali in členitve postopoma izpopolnjevali, kar kaže na nenehen razvoj stroke. Sodobni delovni pripomočki in vse bolj popolna prostorska inventarizacija omogočajo čedalje bolj zapletene analitične postopke, ki v nadaljnji fazi sintetiziranja narekujejo tudi potrebe po izpopolnjevanju dosedanjih členitev. Pri tem so rezultati različnih avtorjev čedalje bolj podobni.

Značaj naravnogeografskih členitev je v primerjavi z družbenogeografskimi mnogo bolj stalen. Precejšnja razčlenjenost je posledica dejstva, da se ravno na ozemlju naše države stikajo štirje pomembni evropski pokrajinski tipi: alpski, panonskopodonavski, dinarsko-kraški in primorsko-sredozemski. Ti štirje tipi pa iz Slovenije

* Dipl. geog., raziskovalec, Inštitut za geografijo, Trg francoske revolucije 7, 1000 Ljubljana, Slovenija.

niso ustvarili samo eno izmed pokrajinsko najlepših in najzanimivejših dežel, temveč so oblikovali tudi različne življenjske vzorce našega človeka (Ilešič, 1956).

Namen članka je osvetliti vse pomembnejše prispevke na obravnavanem področju, jih medsebojno soočiti in iz primerjave osvetliti razvojne vidike, izhodišča ter pogloblitve prednosti in pomanjkljivosti posameznih členitev.

Metodologija dela

Za potrebe medsebojne primerjave smo pregledali pomembnejše prispevke posameznih avtorjev. Posebna pozornost je bila namenjena kartografskim ponazoritvam, hierarhičnosti obravnavanih členitev in pokrajinskemu imenoslovju. Za boljšo primerljivost sta bila prva dva vidika zavestno postavljena na skupna imenovalca, ki ju predstavljata enotna reliefna kartografska podlaga in poenoten sistem oštevilčenja regij istovrstnih stopenj. Pri tem je potrebno upoštevati, da kljub ponekod obširnemu opisovanju meril za izvedbo členitev univerzalno predpisanih načel ni.

Ker so bili izvorni kartografski prikazi ponekod le shematični, je bil prenos na enotno kartografsko podlago precej zahtevno opravilo (glej legendo). Pri tem se je skušalo slediti izhodiščem posameznih avtorjev, ki pa ponekod vseeno niso dovolj jasno naznačena, zato so sem in tja mogoče tudi določene nedorečenosti. Za prikaz razmejitve izdvojenih enot je bila uporabljena enotna metodologija vrisovanja črt, tako da so posamezne členitve medsebojno kar najbolj primerljive. V izvornih zapisih navajanih pokrajinskih enot je vidna tudi zadrega v imenoslovju. Posebno težavo je dolgo povzročala pravilna raba velike in male začetnice, pri čemer se je zvesto sledilo objavljenim predlogam. Le v primerih očitnih napak so bili opravljeni redakcijski posegi. Opravljena je bila tudi primerjalna analiza določenih členitvenih prvin: števila enot v določenih hierarhičnih stopnjah, prikazov teritorialnega obsega glede na današnjo državno mejo, morebitno izdvajanje prehodnih regij, sklenjenost regij iste stopnje in ocena hierarhične skladnosti navajanih pokrajinskih enot.

Označevanje in razmejevanje pokrajinskih enot na zemljevidih ter posebni znaki v seznamih regij pri posameznih členitvah:

1		oznaka in meja makroregije
4/5		oznaka in meja prehodne makroregije
5A		oznaka in meja submakroregije
2.3		oznaka in meja mezoregije
14		oznaka in meja prehodne mezoregije
1.1.3		oznaka in meja submezoregije
1.1.1.2		oznaka in meja mikroregije
24.1.1		oznaka in meja prehodne mikroregije
53.1.4		oznaka in meja submikroregije

- * vsa regija je zunaj meja Republike Slovenije
 † regija sega izven meja Republike Slovenije
 † regija se pojavlja v različnem obsegu na dveh mestih
 (Zgornja Savska dolina) regijo je avtor pozneje preimenoval

Vrste in načela naravnogeografskih členitev

Ozemeljske enote lahko določamo na dva načina, glede na individualnost in glede na podobnost (Gams, 1984). Načelo individualnosti pomeni regionalizacijo, načelo podobnosti pa tipizacijo. Regionalizacija je specifično opravilo, katerega namen je oblikovanje regij, to je ozemelj, ki jih družijo podobne ali celo istovetne značilnosti. Kažejo torej določeno posebnost glede na prevladujoče naravne pojave oziroma so odraz njihovega medsebojnega prepletanja, s čimer se razlikujejo od sosednjih ozemelj (Vrišer, 1974). Vsaka regija je edinstvena in enkratna na svetu, kar izražamo z zapisovanjem njenega imena z veliko začetnico (Gams, 1984). Tipizacija pa pomeni členitev po eni sami pokrajnotvorni prvini; razlikujemo reliefne, podnebne, vodne, pedološke in vegetacijske tipizacije. Izdvojene ozemeljske tipe pišemo z malo začetnico (Gams, 1983). Naravnogeografsko regionalizacijo lahko torej označimo kot regionalizacijo na podlagi meril tipologije naravnih pokrajin (Ilešič, 1958). Če jo izvedemo na podlagi določene prevladujoče prvine, govorimo o specifični, če pa je izvedena na podlagi medsebojnega prepletanja večih prvin, govorimo o splošni (obči ali celostni) regionalizaciji. Samo po sebi se razume, da geografija ne sme zaiti v skrajnosti in se izživljati v posebnih členitvah, temveč mora vztrajati v prizadevanju, da se izognemo kriteriju enega samega dejavnika, pa tudi kriteriju ene same prevladujoče značilnosti, četudi jo morda povzroča več dejavnikov (Ilešič, 1958). Hkrati Ilešič opozarja, da je iluzorno stremeti za kakršnokoli vsestransko, splošnogografsko regionalizacijo, ki bi bila zasnovana na upoštevanju naravnih in družbenogeografskih prvin. Navdušuje se za izdelavo dveh splošnih regionalizacij, pokrajinsko-fiziognomske in gospodarsko-funkcijske.

Ena izmed pomembnih slabosti naravnogeografskih členitev je v tem, da je na našem planetu pojem čiste naravne regije že močno nerealen, abstrakten (Ilešič, 1958). Človek je že skoraj povsod tako močno posegel v naravno okolje, da lahko določeno regijo obravnavamo kot naravno le tako, da si predstavljamo, kakšna je bila pred preoblikovalnimi posledicami človekove dejavnosti.

Naravnogeografska ali fiziognomska regija naj bi praviloma označevala naravnogeografsko enotna območja. Njihovo enotnost naj bi potrjevale vse veje naravne (fizične) geografije, ki obravnavajo površje (geomorfologija), podnebje (klimatogeografija), vodne razmere (hidrogeografija), prsti (pedogeografija) in rastje (fitogeografija). V njihovem součinkovanju se odraža tudi najvidnejša oblika človekove prilagodjenosti naravnim razmeram, raba tal. Za celovito naravnogeografsko členitev bi bilo potrebno popolno medsebojno ujemanje posameznih prvin, vendar je v

dejanski pokrajini vsesplošno ujemanje redko. Nekateri strokovnjaki dajejo pri snovanju členitev prednost enim, drugi pa drugim vidikom. Razmejitve izdvojenih enot otežuje tudi dejstvo, da pokrajinske značilnosti pogosto prek širših pasov prehajajo v značilnosti sosednjih regij. Pri vsem tem pa se tudi pri naravnogeografskih členitvah upoštevata človekova dejavnost in celo privlačnostna moč večjih naselij. Slednji vidik prihaja še posebno do izraza pri poimenovanju posameznih naravnih enot, ki sicer nimajo uveljavljenega naravnopokrajinskega imena. Naravnogeografske regije so v geografiji še vedno tako zelo pomembne, da jih Ilešič (1958) enostavno imenuje kar "geografske".

Nekatere pokrajnotvorne prvine in procesi, ki jih obravnavamo v geografiji, imajo tu večji, drugod manjši spekter vplivanja. Glede na to razlikuje Gams (1984) dve kategoriji dejavnikov, pokrajnotvorne in razvojne.

Pokrajinskoekološke členitve so se uveljavile šele v zadnjem času, čeprav so nekateri avtorji (Ilešič, 1958) svoje izdelke tako poimenovali že prej, a gre v bistvu za tipično fiziognomsko členitev. Za pokrajinskoekološko členitev je značilno, da so manj v ospredju funkcijske značilnosti pokrajine in bolj tiste prvine, ki imajo večji vpliv na živi svet in s tem tudi na človekovo delovanje v prostoru (Natek, 1994). Načela členitve v fizični geografiji in pokrajinski ekologiji so sicer sorodna, vendar prva vidi regije kot celoto, pokrajinska ekologija pa kot splet ekotopov (Gams, 1986). Pri opredeljevanju pokrajinskoekoloških regij si je potrebno pomagati s tako imenovanimi pokrajinskoekološkimi prvini. V vzpetem svetu je to relief, na ravnini talne vodne razmere, znotraj vodnih gmot stoječe in tekoče vode in podobno. Pri kulturni pokrajini so naloge in metode pokrajinskoekološke členitve zahtevnejše. Ob ugotavljanju naravnih pogojev je potrebno primerjati ekotope kulturne pokrajine in presojati, koliko se ujemajo z naravnimi razmerami. Zato ne preseneča, da so v pokrajinskoekoloških regionalizacijah podrobno razčlenjene gosteje poseljene pokrajine, kar se posebej odraža pri izdvajanju ravnih delov rečnih dolin (Natek, 1994).

Problemi izvedbenih tehnik členitev

Kljub natančno opredeljenim merilom se pri izvedbi regionalizacij vselej pojavljajo številne zadrege pri konkretnem delu, ko je potreben čut za sistematičnost in primerno razvrščanje regij, od vodilnih, pa vse do regij najnižje stopnje. Praviloma naj bi bile regije istih stopenj medsebojno primerljive (Ilešič, 1958). Prav nesistematičnost je temeljna pomanjkljivost tudi pri večini dosedanjih naravnogeografskih členitev. Izkušnje kažejo, da je mogoče boljše rezultate doseči s skupinskim delom, ko se posamezna merila v medsebojni izmenjavi mnenj sproti preverjajo ter kar najbolj dosledno uveljavljajo (Kladnik, 1994). Gams (1984) in Ilešič (1958) opozarjata, da je potrebno pri vsaki členitvi ozemlja uvodoma točno označiti merila delitve ozemlja in hierarhijo regionalizacije. Delitev po kombiniranih izhodiščih naj bi bila vprašljiva.

Hierarhični sistem naj sloni na naslednji gradaciji: primarnih makroregijah, mezo-regijah in mikroregijah ter sekundarnih submakroregijah, submezo-regijah in submikroregijah. Pri pokrajinskoekoloških členitvah naj bi bili kot enote najnižje stopnje izdvojeni tudi ekotopi (Ilešič, 1958; Natek, 1994).

Tabela 1: Pregled hierarhičnih stopenj v dosedanjih naravnogeografskih členitvah Slovenije.

Avtor	Makro-regije	Submakro-regije	Mezo-regije	Mikro-regije	Submikro-regije
Melik*, 1946	8	3	14 ²	**	**
Melik, 1954–1960	4	11 ²	70 ²	43 ¹	– ²
Ilešič, 1958	5	13	37 ²	7 ²	–
Gams, 1983	5	–	20	31	10
Gams ¹ , 1986	6	–	57	–	–
Natek ¹ , 1994	5 ⁴	–	60	41	–
Gams, Kladnik, Orožen Adamič, 1995	6	2	60 ³	205	1
Skupina avtorjev, 1995	4	–	49 ³	–	–

* tipizacija

** nesistematično navajanje

¹ pokrajinskoekološka členitev

² samo na ozemlju današnje Republike Slovenije

³ vključeno tudi morje

⁴ pokrajinski sklopi

Nastane vprašanje, kako je pri hierarhiji regij z členitvenim kriterijem in, ali se lahko spreminja po hierarhični lestvici navzdol. Po Ilešiču (1958) je to vprašanje pri naravnogeografski členitvi manj pomembno, vsekakor pa mora ostati temeljno merilo ves čas isto. Posamezni členi pokrajinskega kompleksa so seveda lahko na različnih stopnjah hierarhičnega sistema različno v ospredju, kakor to ustreza njihovi dejanski vlogi.

Problematično je tudi poimenovanje regij, zlasti z vidika vključevanja občin pojmov, ki opredeljuje njihovo površinsko plastiko. S poglobljenim prizadevanjem (Gams, 1986) smo se sicer približali razločevanju izrazov, kot so gorovje, hribovje in gričevje (gorice, brda), vendar se pogosto uporabljajo tudi pojmi visokogorje, sredogorje ali pogorje. Nedorečenost je zaznati tudi pri uporabi pojmov ravnina, ravnica in ravan. Zadrega izvira zlasti iz potrebe snovalcev členitev, da iščejo razločke znotraj sicer pomensko podobnih izrazov, ki jih Slovar slovenskega knjižnjega jezika (1994) ne zaznava.

Opazno je, da se nedosledno uporabljata zlasti pojma gorovje in hribovje. Pri prvem eni vidijo obsežen svet, ki sega navzgor nad podnebno gozdno mejo, drugi pa sicer masiven, a manj razčlenjen vzpet svet, največkrat iz apnenca (Gams, 1986).

Srečujemo se tudi s problemom, da izbrana imena pogosto niso živa med ljudmi (na primer Pohorsko Podravje, Visoki kraški rob), v nekaterih primerih pa niso uveljavljena niti znotraj stroke (na primer Tolminske predalpe, Raduljsko hribovje, Slavinski ravniki).

Tabela 2: Nekateri vidiki v dosedanjih naravnogeografskih členitvah Slovenije.

Avtor	Prikaz ozemlja izven današnje državne meje		Sklenjenost, prekinjene povezave regij	Hierarhična skladnost
		Prehodne regije		
Melik*, 1946	narodnostno ozemlje	ne	da	delno
Melik, 1954–1960	narodnostno ozemlje	ne	ne	ne
Ilešič, 1958	narodnostno ozemlje	da – opisno	ne	ne
Gams, 1983	malenkostno	da – grafično	da	ne
Gams ¹ , 1986	ne	ne	ne	da
Natek ¹ , 1994	ne	ne	da	da
Gams, Kladnik, Orožen Adamič, 1995	ne	da	da	delno
Skupina avtorjev, 1995	ne	ne	ne	da

*tipizacija

¹pokrajinskoekološka členitev

Problemi so tudi pri razvrščanju izrazito prehodnih regij, kar so nekateri avtorji reševali z uvajanjem posebnih, vmesnih kategorij. Regije iste ravni naj bi bile sklenjene in nepretrgano povezane v celoto, kar pogosto ni primer. Četudi so določene regije izdvojene kot izrazite pokrajinske enote, so lahko notranje še vedno zelo raznolike. Tako se na primer Velikolaščanska pokrajina (izraz pokrajina temelji na gravitacijskem principu!) deli na Slemenca, Kakave in Mišjo dolino, sicer zelo uveljavljena regija Vipavska dolina pa na celo vrsto podenot: Goriško ravan, Grgarsko kotlinico, Starogorsko in Biljensko-Vrtojbenko gričevje, gričevje na severnem podnožju Krasa, vznožji Trnovskega gozda in Nanosa, pobočja Trnovskega gozda in Nanosa (navzgor sega do robov obeh planot), ravno dolinsko dno ob reki Vipavi in potoku Močilniku, Braniško dolino, Vipavska brda ter hribovite Vrhe.

Problematično je tudi natančno razmejevanje večjih naravnih regij. Lep primer je meja med Škofjeloškim, Polhograjskim in Cerkljanskim hribovjem. Med prvima teče

orografsko brez dvoma ločnica po Poljanski Sori, vendar je tudi Poljanska dolina ob njej sklenjena regija nižjega ranga, ki povezuje oba bregova reke. Če pa potegnemo mejo po slemenu, se Škofjeloško hribovje dotika Pasje ravni in Tošča, ki ju imamo za najvišji vzpetini Polhograjskega hribovja. Na drugi strani pa Škofjeloškega hribovja na zahodu od Cerkljanskega hribovja ni mogoče razmejiti drugače kot po razvodnem slemenu med Poljansko in Selško Soro na eni ter Idrijco in Bačo na drugi strani.

Na primeru Lendavskih gor (pogosto so jih priključevali kar h Goričkemu) je razvidno, da jih je kljub njihovi ozemeljski majhnosti potrebno postaviti ob bok drugim gričevjem panonskega obrobja, saj jih ni mogoče kar spregledati, obenem pa se nikjer ne stikajo s sosednjim vzpetim svetom. Problem je mogoče rešiti tako, da jih povežemo z večjim gričevnatim delom onstran državne meje na Madžarskem in dobimo zaokroženo ozemeljsko enoto. Podobno načelo je uporabno tudi pri določanju Apaškega in Središkega polja, ki sta, kljub navidezni izoliranosti na naši strani državne meje, neločljiv del Murske ravnine oziroma podaljšek Ptujkega polja (Kladnik, 1994).

S tem pa zadreg pri razčlenjevanju in razmejevanju še ni konec. Tudi če je vodilno merilo izoblikovanost površja z značilno kamninsko zgradbo in samosvojo razgibanostjo, večkrat nastopi zadrega, kje povleči ločnice: ali po dnu dolin, po pobočjih ali po temenih slemen. Pri tem je že potrebna obilica pragmatizma, ki se pogosto zateka tudi k funkcijskim merilom; ti izhajajo iz družbenih in gospodarskih značilnosti. Kam sodi, na primer, Tržič? Ali k visokogorju, saj je v izraziti dolini med Kriško goro in Dobrčo, ali k Ljubljanski kotlini (Savski ravnini), kamor so usmerjene njegove družbene in gospodarske vezi? Utemeljeni sta obe rešitvi, čeprav je z vidika naravnogeografske členitve prva bolj ustrezna. Za nadaljnje obdelave je nedvomno potrebna tudi umestitev vseh naselij v določene naravnogeografske enote, kar pa je dokaj zapleteno opravilo, ker so številna naselja postavljena prav na njihovih stikih, s čimer so bila ohranjena ravninska rodovitna zemljišča, temelj njihovega preživljanja v preteklosti. Z vsesplošnim širjenjem mestnega načina življenja in z zmanjševanjem vloge kmetijstva ta vidik vse bolj izgublja pomen (Krajevni leksikon Slovenije, 1995).

Drugi uporabniki so dosedanjim naravnogeografskim členitvam očitali predvsem premajhno preglednost, preveliko število izdvojenih enot, premalo sistematično razvrščanje, nesklenjenost regij iste stopnje in uporabo prehodnih regij, umetnih opisnih imen regij (na primer Kristalinsko hribovje Pohorskega Podravja ali Kraške pokrajine notranje Slovenije) ter umetnih sestavljenih imen regij (na primer Zahodno Pohorsko Podravje, Zgornjekolpsko gorovje, Dno Ščavniške doline). Izhajajoč iz navedenih kritik je bil izdelan poskus nove naravnogeografske regionalizacije (Gabrovec et al., 1995).

Tabela 3: Vzorčni primeri izdvajanja enot na ravni mezoregij in njihovega poimenovanja.

Avtor	Pohorsko Podravje	Vipavska dolina	Rovtarsko hribovje	Raduljsko hribovje	Lendavske gorice
Melik*, 1946	da	ne	ne	ne	ne
Melik, 1954–1960	ne	ne	ne	ne	ne
Ilešič, 1958	da	da	ne	ne	ne
Gams, 1983	ne	ne	ne	ne	ne
Gams ¹ , 1986	da	da	ne	ne	ne
Natek ¹ , 1994	da	da	da	da	da
Gams, Kladnik, Orožen Adamič, 1995	da	da	da	da	da
Skupina avtorjev, 1995	ne	da	ne	da	da

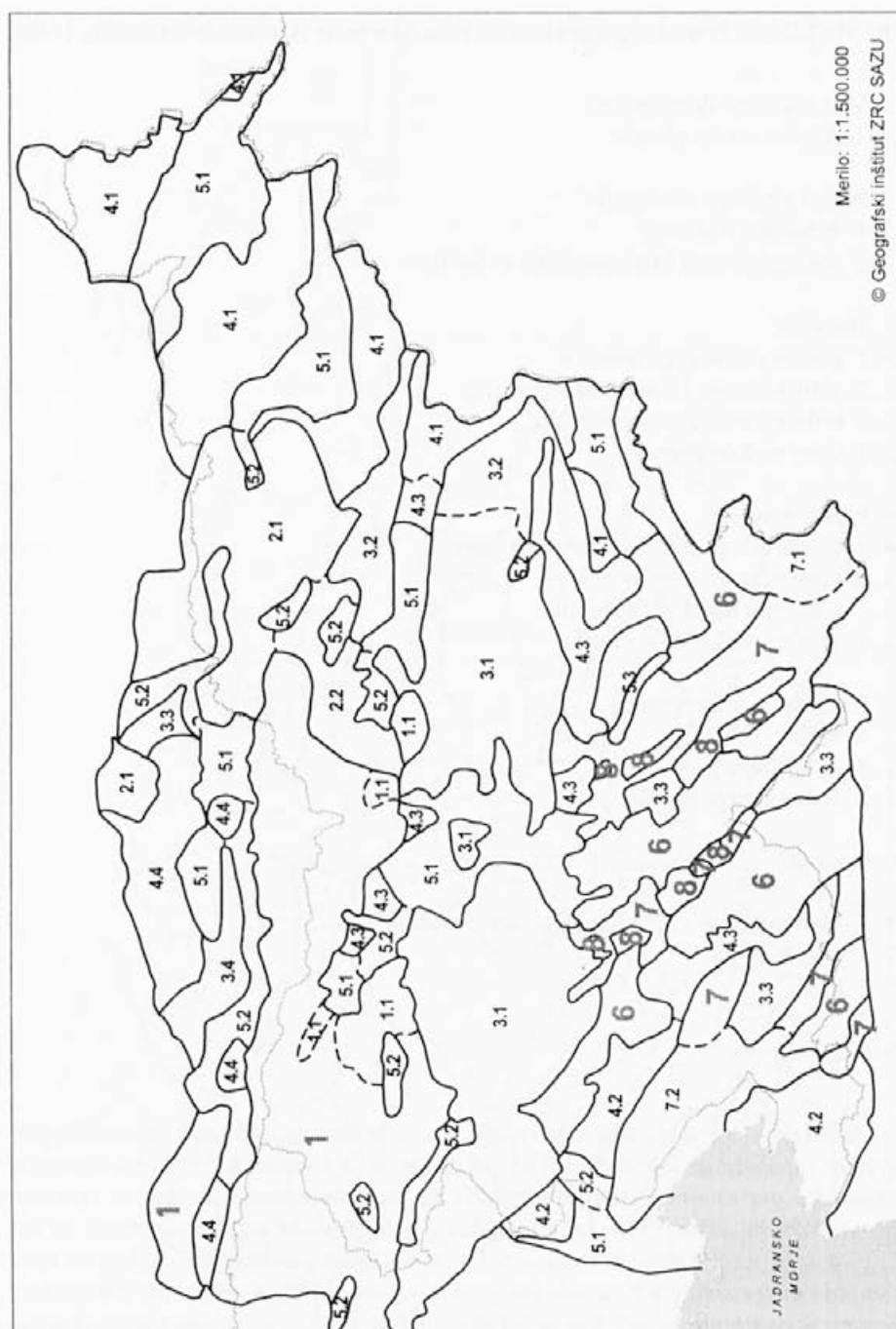
* tipizacija

¹ pokrajinskoekološka členitev

V primerih zanikanja še ni rečeno, da posamezni avtorji ne omenjajo navedenih regionalnih enot, vendar jim v hierarhiji regij pripisujejo drugačno raven. Takšni primeri se pojavljajo zlasti pri novejših členitvah, medtem ko se v starejših predvsem imeni Rovtarsko in Raduljsko hribovje praviloma še ne pojavljata. Pri starejših členitvah so za navedene enote pogosto uporabljena tudi nekoliko drugačna imena. Za podrobno preučitev skladnosti hierarhije in imenoslovja regij je potreben pregled posameznih členitev.

Pregled dosedanjih naravnogeografskih členitev

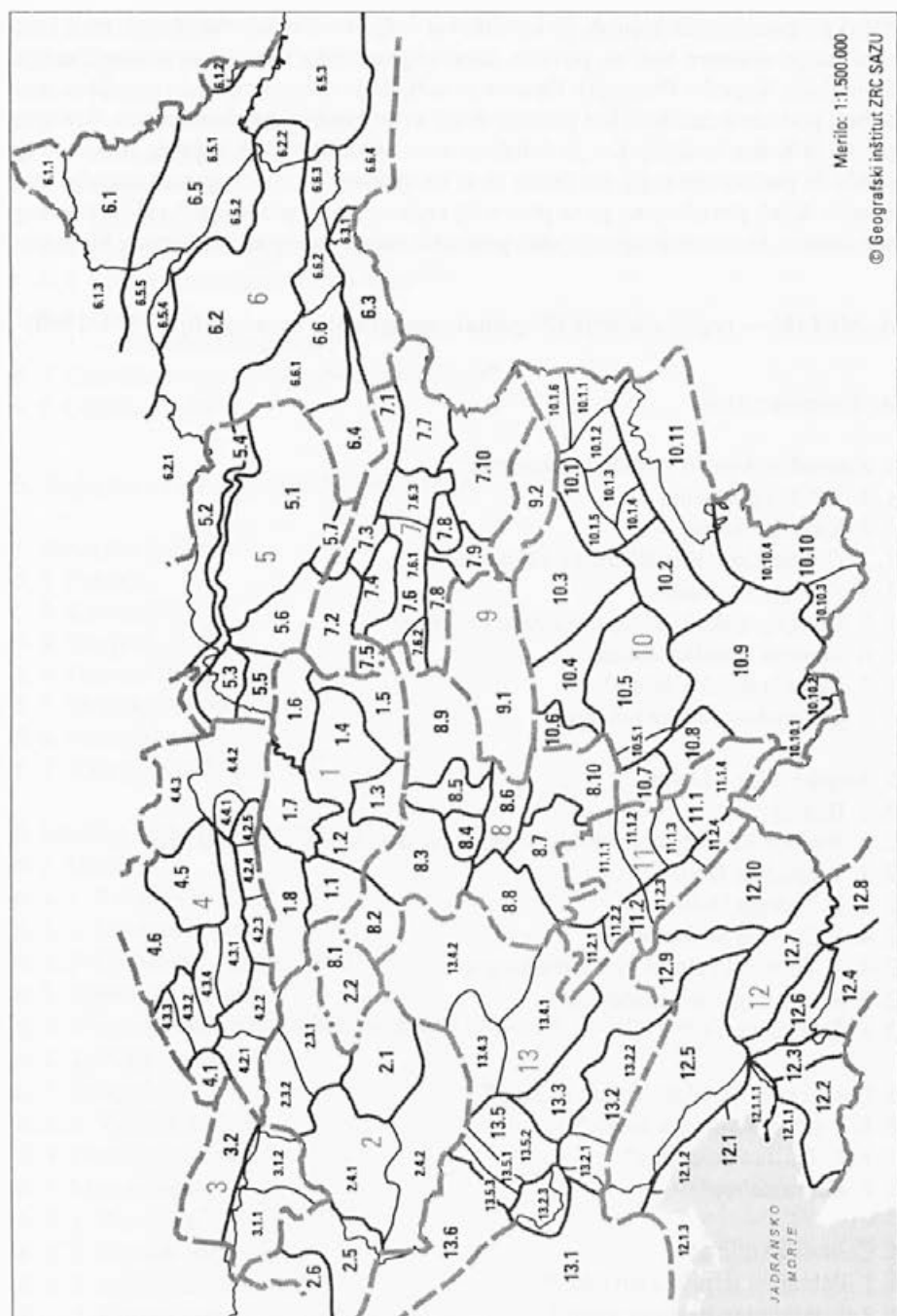
Prvo naravnogeografsko členitev je leta 1935 v knjigi Slovenija predstavil A. Melik. Izdvojena območja je imenoval predele oziroma zgradbene enote. V bistvu je členitev tipizacija, saj je ozemlje razčlenil samo po eni pokrajinski prvini, geološki zgradbi. Isti avtor je leta 1946 predstavil izpopolnjeno tipizacijo, v kateri je ozemlje razčlenil z vidika naravnogospodarske sestave. Pri členitvi je izpostavil merila geomorfoloških značilnosti, površja, nadmorske višine in podnebja. Njegov namen je bil prikazati ozemlje Slovenije in soseščine z vidika gospodarske uporabnosti. Njegova členitev je kljub dvojnosti v naslovu predvsem naravnogeografska, kljub navedbam večih meril pa je v bistvu tipizacija, v kateri predstavlja teoretske naravne pokrajine takšne, kakršne so bile, preden jih je začel izrabljati človek. Še danes velja za našo najpopolnejšo predstavitev tipov površja. Avtor sam nakazuje njeno širšo ambicijo in ni dvoma, da je kljub različnemu pristopu v mnogočem pomembno vplivala na nadaljnje členitve slovenskega ozemlja.

A. MELIK — Prirodnogeografska sestava Slovenije (Geografski vestnik, 1946).

1. Visokogorski alpski predel⁺
 1. 1 Alpske visoke planote
2. Predel alpskega sredogorja⁺
 2. 1 Pohorsko Podravje⁺
 2. 2 sredogorje med Mislinjo, Pako in Savinjo
3. Hribovje⁺
 3. 1 glavno predalpsko hribovje⁺
 3. 2 nižje hribovje ob panonskih gorica
 3. 3 hribovje po notranji Sloveniji
 3. 4 Gure na Koroškem*
4. Predel goric⁺
 4. 1 vinorodne gorice na panonskem robu⁺
 4. 2 vinorodne gorice v Primorju⁺
 4. 3 gorice po osrednji Sloveniji
 4. 4 gorice v Celovški kotlini*
5. Ravnine in večje doline⁺
 5. 1 večje ravnine⁺
 5. 2 širše doline⁺
 5. 3 dolina ob zgornji Krki
6. Dinarske visoke planote⁺
7. Kraško hribovje z nižjimi planotami in podolji⁺
 7. 1 Bela Krajina
 7. 2 Kras⁺
8. Kraška polja

Melik je delne regionalizacije izdelal tudi v posameznih zvezkih regionalnogeografske monografije (1954 do 1960), pri čemer se je členitev za južni del Slovenije pojavila v dveh knjigah. Njegove členitve ne moremo označiti za tipično naravnogeografsko, saj se merila marsikje prepletajo z družbenimi in gospodarskimi, na kar še posebej opozarja nedorečeno imenoslovje, v katerem za določene pokrajine uporablja le imena središčnih naselij (na primer Vipava, Ribnica — vendar Kočevsko!, Kostel, Stari trg ob Kolpi). Ker je bil obremenjen s potrebami enakomerne členitve

snovi po posameznih knjigah, je izoblikoval večje število submakroregij, med katerimi imajo nekatere tudi ne povsem naravnogeografska imena (na primer Zasavje, Dolenjsko, Koprsko Primorje). Opazno je tudi, da je nekatere gosteje poseljene enote bolj podrobno razčlenil kot poznejše drugi avtorji (na primer Notranjsko, Savinjski predel in Krško kotlino). Ker je določeno snov prikazal v dveh knjigah, je sem in tja prišlo do podvajanja regij, pri čemer se te ne ujemajo ne v izdvojenem ozemlju ne v imenih. Kljub povedanemu pa se prav v tej regionalizaciji predvsem z vidika ozemeljske členitve že nakazuje ogrodje vseh poznejših naravnogeografskih členitev Slovenije.

A. MELIK — regionalizacija (Regionalnogeografske monografije, 1954–1960).

A. Slovenske Alpe[†]

1. Kamniške Alpe in vzhodne Karavanke[†]
 1. 1 Tržiška pokrajina
 1. 2 Kokrška dolina
 1. 3 Dolina Kamniške Bistrice s Črno dolino
 1. 4 Zgornje Savinjsko
 1. 5 Gornjegrajska kotlina¹ (*Mozirska kotlinica*)
 1. 6 Zgornja Mežiška dolina
 1. 7 Zgornja Belska dolina*
 1. 8 Srednjekaravanška pokrajina*
2. Julijske Alpe z Dolino[†]
 2. 1 Bohinj
 2. 2 Blejsko-Radovljiška pokrajina¹ (*Radovljiška Dežela in Blejski kot*)
 2. 3. 1 Spodnja Dolina
 2. 3. 2 Zgornja Dolina
 2. 4. 1 Zgornja Soška dolina
 2. 4. 2 Tolminski alpski svet z Baško grapo
 2. 5 Rezija in gorsko sosodstvo*
 2. 6 Železna dolina*
3. Gorski svet Kanalske doline in Zilje*
 3. 1. 1 prava Kanalska dolina*
 3. 1. 2 Trbiška pokrajina*
 3. 2 Zilska dolina*
4. Celovška kotlina*
 4. 1 Pokrajina Beljaške sovodnji*
 4. 2. 1 Pokrajina Baškega jezera*

- 4. 2. 2 Zvrhnji Rož*
- 4. 2. 3 Spodnji Rož*
- 4. 2. 4 Podol*
- 4. 2. 5 Pokrajina ob spodnji Beli*
- 4. 3. 1 Gure ali Satnica*
- 4. 3. 2 Osojske Ture*
- 4. 3. 3 Osojsko jezero*
- 4. 3. 4 Pokrajina Vrbskega jezera*
- 4. 4. 1 Šentprimoško gričevje ali Vrhi*
- 4. 4. 2 Podjuna*
- 4. 4. 3 Velikovško Čezdravje*
- 4. 5 Celovška ravan z Gosposvetskim poljem*
- 4. 6 Glinski predel*

B. Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino[†]

5. Pohorsko Podravje[†]

- 5. 1 Pohorje
- 5. 2 Kobansko[†]
- 5. 3 Strojna[†]
- 5. 4 Dravska dolina[†]
- 5. 5 Mežiška dolina[†]
- 5. 6 Mislinjska dolina
- 5. 7 Vitanjsko podolje

6. Spodnje Podravje in Pomurje[†]

- 6. 1 Goričko[†]
 - 6. 1. 1 Rabsko Goričko*
 - 6. 1. 2 Lendavske gorice[†]
 - 6. 1. 3 Grabensko (Grabenland)*
- 6. 2 Slovenske gorice[†]
 - 6. 2. 1 nadaljevanje Slovenskih goric med Lučanami in Ernovžem*
 - 6. 2. 2 Medjimurske gorice*
- 6. 3 Haloze[†]
 - 6. 3. 1 Viničke gorice*
- 6. 4 Dravinjske gorice
- 6. 5 Murska ravan[†]
 - 6. 5. 1 Ravensko[†]
 - 6. 5. 2 Mursko polje
 - 6. 5. 3 Medjimurska ravan*
 - 6. 5. 4 Apaška ravan

- 6. 5. 5 Lipniška ravan*
- 6. 6 Dravska ravan⁺
 - 6. 6. 1 Zgornje Dravsko polje
 - 6. 6. 2 Spodnje Dravsko polje
 - 6. 6. 3 Ormoška Dobrava
 - 6. 6. 4 Varaždinska Podravina*
- 7. Savinjski predel z Zgornjim Sotelskim ter bližnjimi deli Posavskega hribovja
 - 7. 1 Bočko ali Konjiško pogorje
 - 7. 2 Velenjska kotlina ali Šaleška dolina
 - 7. 3 Dobrnska kotlina
 - 7. 4 Ponikevska planota
 - 7. 5 *Mozirska kotlina*¹ (Gornjegrajska kotlina)
 - 7. 6 Celjska kotlina
 - 7. 6. 1 Spodnja Savinjska dolina
 - 7. 6. 2 Vranski kot
 - 7. 6. 3 Voglajnska pokrajina
 - 7. 7 Rogaško podolje ali Zgornje Sotelsko
 - 7. 8 Mrzliško pogorje
 - 7. 9 Dolina ob Spodnji Savinji
 - 7. 10 Kozjansko s srednjo Sotelsko dolino

C. in D. Posavska Slovenija in Slovensko Primorje⁺

- 8. Gorenjsko z Ljubljansko pokrajino
 - 8. 1 Radovljiška Dežela in Blejski kot¹ (*Blejsko-Radovljiška pokrajina*)
 - 8. 2 Dobrave
 - 8. 3 Kranjska ravan s Sorškim poljem
 - 8. 4 Osamelci okrog Skaručne
 - 8. 5 Bistriška ravan
 - 8. 6 Ljubljansko polje
 - 8. 7 Barje
 - 8. 8 Polhograjsko hribovje z Gradaškimi dolinami
 - 8. 9 Trojanske doline
 - 8. 10 Grosupeljska kotlina z Goljansko planoto
- 9. Zasavje
 - 9. 1 Zgornje Zasavje s Črnim revirjem
 - 9. 2 Spodnje Zasavje
- 10. Dolenjsko⁺
 - 10. 1 Krška kotlina

- 10. 1. 1 Brežiška ravan
- 10. 1. 2 Krško polje
- 10. 1. 3 Krakovo in Zakrakovje
- 10. 1. 4 Šentjernejska ravan
- 10. 1. 5 Krške in Šmarješke gorice
- 10. 1. 6 Bizeljske in Sremiške gorice
- 10. 2 Novomeška kotlina
- 10. 3 Mirenska dolina z obrobjem
- 10. 4 Temenica, Šentviška kotlina in Stiški kot
- 10. 5 Suha krajina
- 10. 5. 1 Dobropolje
- 10. 6 Višnjegorske planote
- 10. 7 Lašče
- 10. 8 Ribnica
- 10. 9 Kočevsko
- 10. 10 Slovensko porečje Kolpe
- 10. 10. 1 Zgornje Pokupje
- 10. 10. 2 Kostel
- 10. 10. 3 Stari trg ob Kolpi
- 10. 10. 4 Bela krajina
- 10. 11 Gorjanci[†]

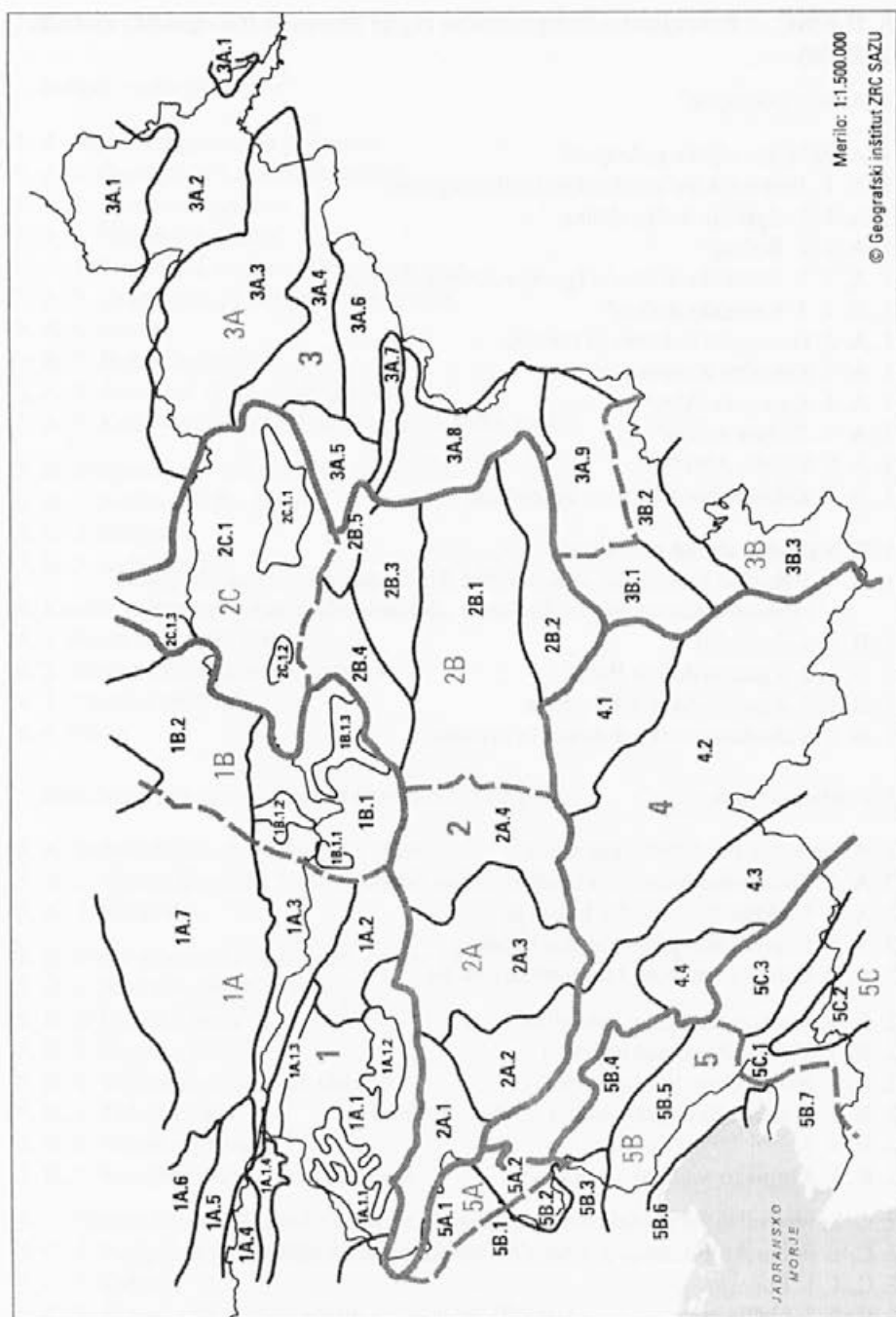
- 11. Notranjsko
- 11. 1 Notranjske planote
- 11. 1. 1 Krimsko višavje z Rakitniško in Pokojiško planoto
- 11. 1. 2 Vidovska planota z Rutami
- 11. 1. 3 Bloke
- 11. 1. 4 Potočanska planota
- 11. 2 Notranjsko podolje
- 11. 2. 1 Logaška kotlina s Hotenjsko suho dolino
- 11. 2. 2 Planinsko polje
- 11. 2. 3 Cerkniško polje
- 11. 2. 4 Ložka dolina z Babnim poljem

- 12. Koprsko Primorje[†]
- 12. 1 Obrežje Tržaškega zaliva[†]
- 12. 1. 1 Šavrinsko flišno obrežje
- 12. 1. 1. 1 Flišno obrežje v Trstu*
- 12. 1. 2 Kraško obrežje*
- 12. 1. 3 nižinsko obrežje*
- 12. 2 Šavrinska brda
- 12. 3 Podgorska planota

- 12. 4 Slavnik (s Čičarijo)⁺
- 12. 5 Kras⁺
- 12. 6 Podgrajsko podolje
- 12. 7 Brkini in Reška dolina
- 12. 8 Brgudsko podolje*
- 12. 9 Pivka
- 12. 10 Snežnik

- 13. Goriško⁺
- 13. 1 Soška ravan*
- 13. 2 Flišne pokrajine⁺
- 13. 2. 1 Goriška okolica⁺
- 13. 2. 2 Vipava
- 13. 2. 3 Goriška Brda⁺
- 13. 3 Trnovski gozd z Nanosom in Hrušico
- 13. 4. 1 Idrijske planote
- 13. 4. 2 Škofjeloško hribovje
- 13. 4. 3 Cerkljansko hribovje
- 13. 5 Srednje Posočje
- 13. 5. 1 Srednja Soška dolina
- 13. 5. 2 Banjščice
- 13. 5. 3 Kambreško pogorje
- 13. 6 Beneškoslovensko hribovje*

Prvo celovito naravnogeografsko regionalizacijo je izdelal S. Ilešič (1958). Po značaju je fiziognomska, čeprav jo je pozneje (1974) poimenoval pokrajinskoekološka. Zanj je značilna velika sistematičnost, pri čemer je na primer v visokogorju z izdvojitvijo mikrorelij razmejil poseljen in neposeljen svet. Svoje poglede na naravnogeografsko členitev je Ilešič v daljšem članku (1956) predstavil že prej, vendar je še ni dokončno sistematično razdelal in kartografsko prikazal. Kljub temu da je njegova regionalizacija prinesla številne nove poglede, se razen za krajši čas (Ilešič, 1972) ni posebno uveljavila. Izpodrinile so jo novejšje, ki so se bolj oprle na Melikovo členitev. Njen najšibkejši del je nedvomno imenoslovje, v katerem uvaja precej novih pokrajinskih imen, ki se pozneje niso prijela. Posebno problematično, čeprav za geografa dobro razumljivo, je poimenovanje submakrorelij, v katerem je opredelil značaj prehodnosti mnogih pokrajin. Pozneje (1974) je Ilešič precejšen del regij preimenoval. V njegovi shemi gre za pokrajinsko-tipološko consko členitev, kjer lahko pokrajine iste ali podobne fiziognomije leže daleč narazen in niso med seboj v nobeni funkcijski zvezi. Tipološki pasovi so namreč v pokrajinski plastiki razdrobljeni (Ilešič, 1974). Poleg homogene pokrajinske fiziognomije je upošteval tudi tiste antropogene značilnosti, ki prispevajo k zunanji podobi pokrajine (razporeditev in obliko naselij, prevladujoče oblike poljske razdelitve, ipd.) (Ilešič, 1956).

S. ILEŠIČ — Pokrajinsko-fiziognomične regije Slovenije (Geografski vestnik, 1957/58).

1. Alpske pokrajine[†]

1. A Zahodne alpske pokrajine[†]

- 1. A. 1 Julijske Alpe z dolinskimi mikroregijami[†]
 - 1. A. 1. 1 Zgornja Soška dolina
 - 1. A. 1. 2 Bohinj
 - 1. A. 1. 3 Jeseniška dolina[†] (*Zgornja Savska dolina*)
 - 1. A. 1. 4 Kanalska dolina*
- 1. A. 2 Gorenjske dobrave in ravnine
- 1. A. 3 Zahodne Karavanke[†]
- 1. A. 4 Karnijske Alpe*
- 1. A. 5 Ziljska dolina*
- 1. A. 6 Ziljske Alpe*
- 1. A. 7 Zahodnokoroške gore in ravnine*

1. B Vzhodne alpske pokrajine[†]

- 1. B. 1 Vzhodne Karavanke in Kamniške Alpe z dolinskimi mikroregijami[†]
(*Vzhodne Karavanke in Savinjske ali Kamniške Alpe*)
 - 1. B. 1. 1 Jezersko
 - 1. B. 1. 2 Zgornja dolina Bele*
 - 1. B. 1. 3 Zgornja Savinjska dolina
- 1. B. 2 Vzhodnokoroške dobrave in ravnine[†]

2. Predalpske pokrajine[†]

2. A Zahodne predalpske pokrajine[†]

- 2. A. 1 Tolminsko hribovje s srednjo dolino Soče[†]
- 2. A. 2 Cerkljansko-idrijsko hribovje
- 2. A. 3 Škofjeloško-polhograjsko hribovje
- 2. A. 4 Osrednje ravnine Ljubljanske kotline

2. B Vzhodne predalpske pokrajine

- 2. B. 1 Visoko Posavsko hribovje
- 2. B. 2 Nizko Posavsko hribovje
- 2. B. 3 Spodnja Savinjska dolina (*Celjska kotlina*)
- 2. B. 4 Savinjsko predgorje
- 2. B. 5 Konjiško-vitanjsko hribovje

2. C Severovzhodne predalpske pokrajine[†]

- 2. C. 1 Pohorsko Podravje z vmesnimi visokogorskimi mikroregijami[†]
 - 2. C. 1. 1 Pohorje
 - 2. C. 1. 2 Uršlja gora

2. C. 1. 3 Golica*

3. Subpanonske pokrajine[†]3. A Prave Subpanonske pokrajine[†]3. A. 1 Goričko in Lendavske gorice[†]

3. A. 2 Pomurska ravnina

3. A. 3 Slovenske gorice[†]3. A. 4 Podravska ravnina (*Dravsko polje*)

3. A. 5 Dravinjske in Podpohorske gorice

3. A. 6 Haloze

3. A. 7 Boško hribovje

3. A. 8 Sotelsko[†] (*Posotelske gorice*)3. A. 9 Krško-brežiška kotlina (*Brežiško-krško polje*)3. B Subpanonsko-subdinarske pokrajine[†]

3. B. 1 Srednja Krška dolina (Novomeška pokrajina)

3. B. 2 Gorjanci[†]

3. B. 3 Bela Krajina

4. Kraške pokrajine notranje Slovenije

4. 1 Nizki Dolenjski kras

4. 2 Visoke kraške planote in polja

4. 3 Visoki kraški rob

4. 4 Pivka

5. Primorske pokrajine[†] (*Submediteranske pokrajine*)5. A Submediteransko-subalpske pokrajine[†]5. A. 1 Visoka Beneška Slovenija[†]

5. A. 2 Kanalsko

5. B Prave primorske pokrajine[†] (*prave submediteranske pokrajine*)

5. B. 1 Nizka Beneška Slovenija*

5. B. 2 Goriška Brda[†]5. B. 3 Goriška ravan[†]5. B. 4 Vipavsko (*Vipavska dolina*)5. B. 5 Tržaški Kras[†]

5. B. 6 Tržaško Primorje*

5. B. 7 Koprsko (Šavrinsko) Primorje[†]5. C Submediteransko-subdinarske pokrajine[†]5. C. 1 Podgorski in Hrpeljski Kras[†]5. C. 2 Čičarija[†]5. C. 3 Brkini z Ilirskobistriškim podgorjem (*Brkini*)

Med najpomembnejše snovalce naravnogeografskih členitev spada I. Gams. Njegovo delo obsega dve členitvi, naravnogeografsko in pokrajinskoekološko. Temeljna razlika med obema je v tem, da naravnogeografska oziroma fiziognomska regionalizacija pojmuje regije kot individualne enote, pokrajinskoekološka pa kot splet ekotopov. Najprej je zasnoval naravnogeografsko členitev (1983). Njena temeljna vrednost je v tem, da je objavljena v učbeniku in ima s tem velik vpliv na širjenje geografsko-regionalizacijskih spoznanj v javnosti. Pozneje je bila, žal neizpopolnjena, še večkrat ponatisnjena. Avtor imenuje izdvojene enote Slovenske regije, s čimer nakazuje težnjo po predstavitvi celovite geografske regionalizacije. Na to kaže tudi izdvajanje mesta Ljubljane kot posebne enote, čeprav na karti ni omejena. Kljub temu in kljub pomanjkanju navedbe opredelitelvenih meril ni mogoče prezreti podobnosti z drugimi naravnogeografskimi členitvami. Glavna slabost regionalizacije je v nedorečenem hierarhičnem razvrščanju izdvojenih regij, saj sta na primer enakovredni regiji Goričko in Predalpsko hribovje, kar pomeni, da je predalpski svet preveč podrobno razčlenjen, subpanonska Slovenija pa premalo. Prehodne regije so vrisane tako, da so vseeno umeščene v makroregije.

I. GAMS — Slovenske regije (Geografske značilnosti Slovenije, 1983).

1. Alpe⁺

1. 1 Julijske Alpe⁺

1. 2 Kamniško-Savinjske Alpe⁺

1. 3 Karavanke⁺

2. Predalpski svet⁺

2. 1 Predalpsko hribovje⁺

2. 1. 1 Zahodno predalpsko hribovje⁺

2. 1. 1. 1 Beneško-slovensko in tolminsko hribovje⁺

2. 1. 1. 2 Cerkljansko-Idrijsko hribovje

2. 1. 1. 3 Škofjeloško in Polhograjsko hribovje

2. 1. 2 Vzhodno predalpsko hribovje

2. 1. 2. 1 Posavsko hribovje

2. 1. 3 Severovzhodno predalpsko hribovje⁺

2. 1. 3. 1 Zgornja Savinjska dolina

2. 1. 3. 2 Velenjska kotlina

2. 1. 3. 3 Vitanjske Karavanke

2. 1. 3. 4 Pohorsko Podravje⁺

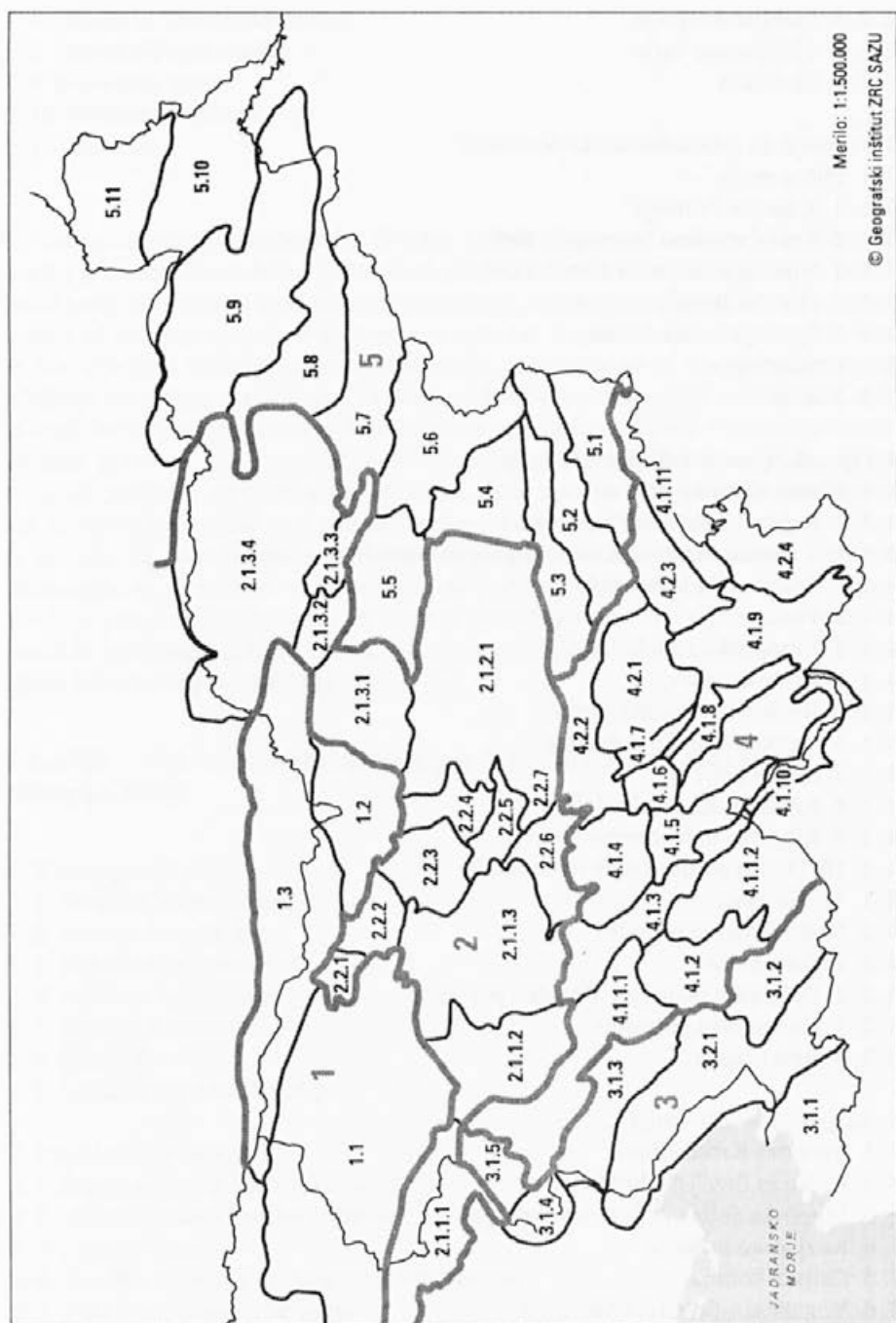
2. 2 Ljubljanska kotlina

2. 2. 1 Dežela in Blejski kot

2. 2. 2 Dobrave

2. 2. 3 Kranjsko-Sorško polje

2. 2. 4 Bistriška ravan

- 2. 2. 5 Ljubljansko polje
- 2. 2. 6 Ljubljansko barje
- 2. 2. 7 Ljubljana

- 3. Primorje ali submediteranska Slovenija⁺
 - 3. 1 Flišne regije⁺
 - 3. 1. 1 Koprsko Primorje⁺
 - 3. 1. 2 Brkini z dolino Notranjske Reke
 - 3. 1. 3 Vipavska dolina ter Goriško polje⁺
 - 3. 1. 4 Goriška Brda⁺
 - 3. 1. 5 Spodnja Soška dolina
 - 3. 2 Kraške regije⁺
 - 3. 2. 1 Kras⁺

- 4. Dinarske planote celinske Slovenije⁺
 - 4. 1 Visoke dinarske planote⁺
 - 4. 1. 1 Robne visoke kraške planote
 - 4. 1. 1. 1 Nanos, Hrušica, Trnovski gozd in Banjščice
 - 4. 1. 1. 2 Javorniki in Snežnik
 - 4. 1. 2 Pivka
 - 4. 1. 3 Notranjsko podolje⁺
 - 4. 1. 4 Krmsko višavje
 - 4. 1. 5 Bloško-Potočanska planota
 - 4. 1. 6 Velikolaščanska pokrajina
 - 4. 1. 7 Dobro polje
 - 4. 1. 8 Ribniško-Kočevska dolina
 - 4. 1. 9 Ribniško in Kočevsko gorovje
 - 4. 1. 10 Dolina gornje Kolpe in Čabranke⁺
 - 4. 1. 11 Gorjanci
 - 4. 2 Nizke dinarske planote
 - 4. 2. 1 Suha krajina
 - 4. 2. 2 Dolenjsko podolje s Turjaško pokrajino
 - 4. 2. 3 Novomeška pokrajina
 - 4. 2. 4 Bela krajina

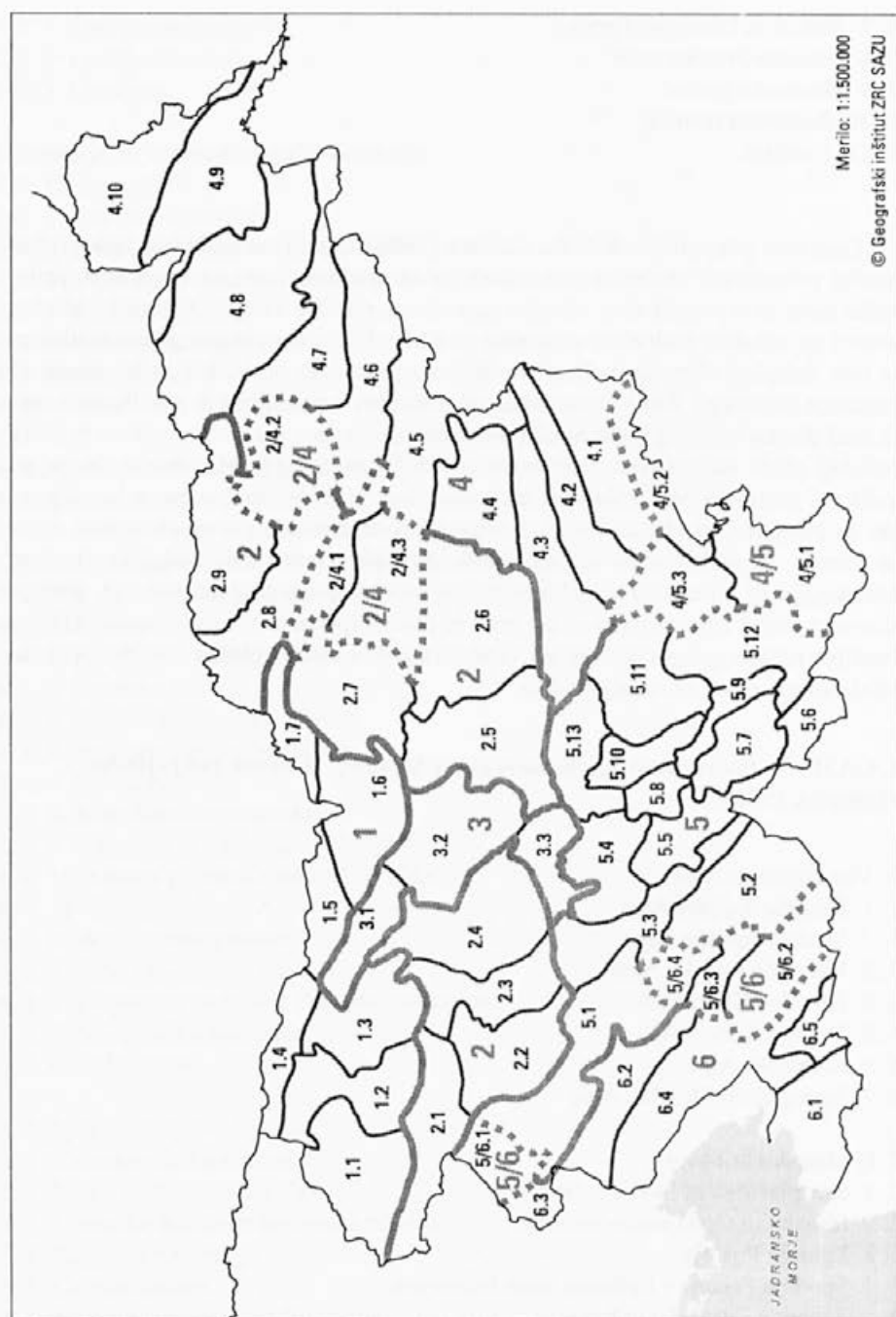
- 5. Subpanonska Slovenija⁺
 - 5. 1 Vzhodna Krška kotlina
 - 5. 2 Krško in Bizeljsko hribovje
 - 5. 3 Mirenska dolina in Senovsko podolje
 - 5. 4 Kozjansko hribovje
 - 5. 5 Celjska kotlina
 - 5. 6 Voglajnsko-Soteljska Slovenija

- 5.7 Haloze in Dravinjske gorice
- 5.8 Dravsko-Ptujsko polje
- 5.9 Slovenske gorice⁺
- 5.10 Pomurska ravnina
- 5.11 Goričko

Gamsova pokrajinskoekološka členitev (1986) temelji na podrobni kartografski analizi posameznih ekološko pomembnih prvin: litološke karte za vzpet svet, pedološke karte za ravninski svet, višinske pasovitosti, reliefne energije ter manj podrobni analizi za nekatere podnebne dejavnike in rabo tal. S prekrivanjem posameznih kart je bilo dobljeno območje večjega sovpadanja proučenih prvin, kar je bil temelj za izločanje mezoregij. Ker v naravi ni ostrih prehodov v pokrajinskih značilnostih, meja med dvema mezoregijama ni bila določena na splošno, marveč v vsakem primeru posebej glede na osnovne značilnosti sosednjih mezoregij. Mezoregije, ki se po velikosti pretirano ne razlikujejo, ekološko sicer niso povsem notranje homogene, ker so prevelike, vendar so v njih zastopane nekatere značilne vrste ekotopov. Avtor se zaveda, da podrobnejšo sestavo mezoregij lahko določi šele nadaljnja členitev. Mezoregije se razvrščajo v makroregije po prevladujočih skupnih potezah. Imenoslovje je precej izpopolnjeno in ker regij ni preveč (ponazoritev pravzaprav razkriva značilne naravnogeografske enote), Gamsova pokrajinskoekološka členitev predstavlja dober temelj za nadaljnje delo.

I. GAMS — Pokrajinsko ekološke regije v Sloveniji (Osnove pokrajinske ekologije, 1986).

- 1. Visokogorske Alpe
 - 1.1 Posoške Julijske Alpe
 - 1.2 Srednje Julijske Alpe
 - 1.3 Vzhodne Julijske Alpe
 - 1.4 Zahodne Karavanke
 - 1.5 Srednje Karavanke
 - 1.6 Kamniške Alpe
 - 1.7 Savinjske in Mežiške Alpe
- 2. Predalpsko hribovje
 - 2.1 Srednjesoška in Baška dolina
 - 2.2 Idrijsko in Cerkljansko hribovje
 - 2.3 Zgornje Posorje
 - 2.4 Spodnje Posorje s Polhograjskim hribovjem
 - 2.5 Zahodno Posavsko hribovje

- 2. 6 Srednje Posavsko hribovje
- 2. 7 Savinjsko-Mežiško sredogorje
- 2. 8 Zahodno Pohorsko Podravje
- 2. 9 Severno Pohorsko Podravje

- 3. Ljubljanska kotlina
 - 3. 1 Zgornja Ljubljanska kotlina
 - 3. 2 Srednja Ljubljanska kotlina
 - 3. 3 Ljubljansko barje

- 4. Subpanonska Slovenija
 - 4. 1 Vzhodna Krška kotlina
 - 4. 2 Krško-Bizeljsko hribovje
 - 4. 3 Mirnsko-Senovsko podolje
 - 4. 4 Kozjansko hribovje
 - 4. 5 Voglajnsko-Soteljsko gričevje
 - 4. 6 Dravinjske gorice
 - 4. 7 Dravsko-Ptujsko polje
 - 4. 8 Slovenske gorice
 - 4. 9 Murska ravan
 - 4. 10 Goričko

- 2/4. Prehodne regije med Predalpsko in Subpanonsko Slovenijo
 - 2/4. 1 Vitanjske Karavanke
 - 2/4. 2 Vzhodno Pohorje
 - 2/4. 3 Celjska kotlina

- 5. Dinarske planote notranje Slovenije
 - 5. 1 Nanos, Hrušica, Trnovski gozd
 - 5. 2 Javorniško-Snežniško gorovje
 - 5. 3 Notranjsko podolje
 - 5. 4 Krimsko-Pokojiška planota
 - 5. 5 Bloško-Potočanska planota
 - 5. 6 Zgornjekolpsko gorovje
 - 5. 7 Kočevska Velika gora
 - 5. 8 Velikolaška pokrajina
 - 5. 9 Ribniško-Kočevska dolina
 - 5. 10 Kras Dobrega polja
 - 5. 11 Suha krajina
 - 5. 12 Kočevsko-Roški kras
 - 5. 13 Severnodolenjski fluviokras

- 4/5. Prehodne regije med subpanonskim in dinarskim svetom

4/5. 1 Bela krajina

4/5. 2 Gorjanci

4/5. 3 Zahodna Krška kotlina

6. Submediteranska Slovenija

6. 1 Koprsko Primorje

6. 2 Vipavska dolina

6. 3 Goriška Brda

6. 4 Kras

6. 5 Slavniško pogorje

5/6. Prehodno ozemlje med dinarskim in submediteranskim svetom

5/6. 1 Spodnja Soška dolina

5/6. 2 Brkini

5/6. 3 Zgornja Pivka

5/6. 4 Postojnska kotlina

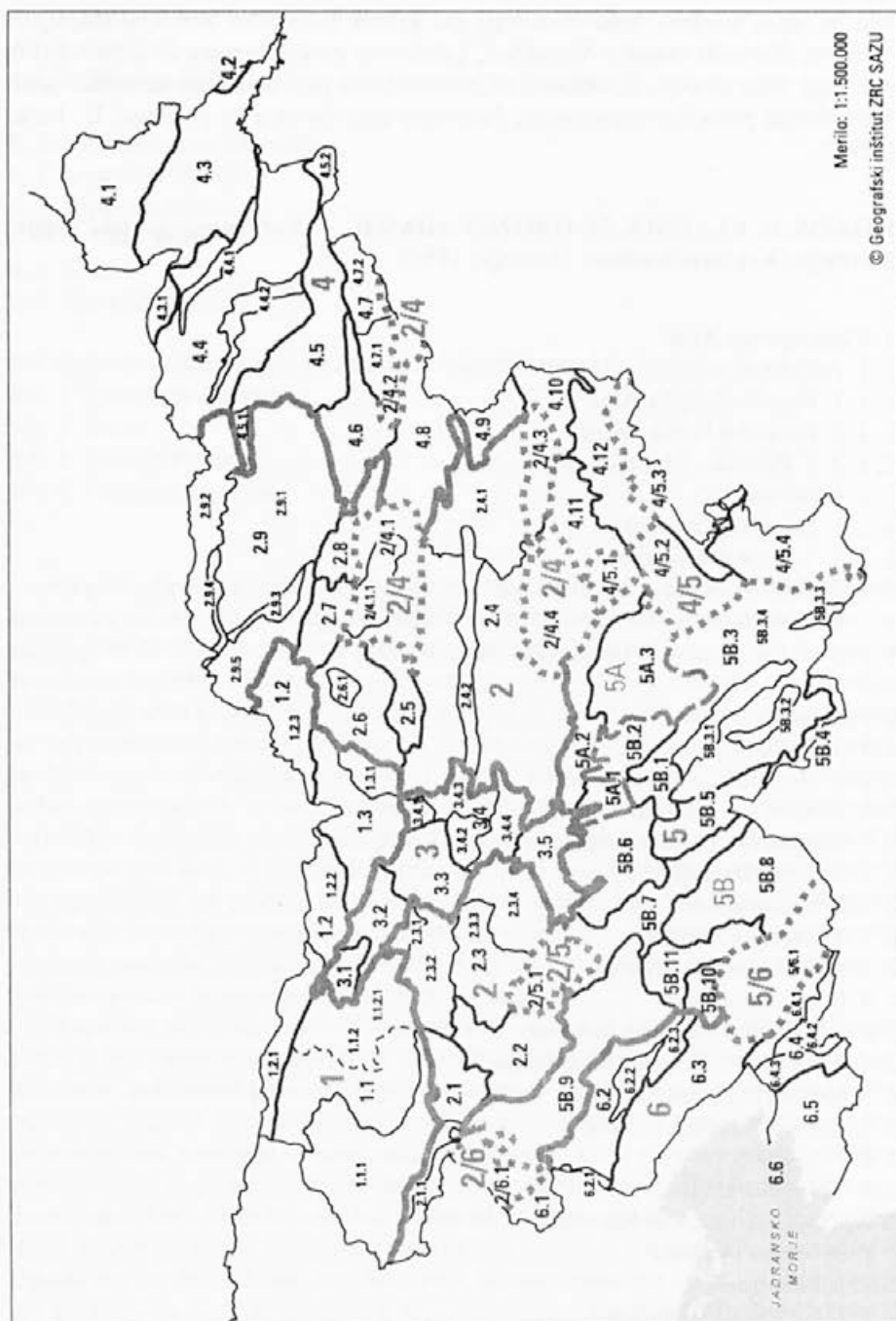
Njegovo shemo je izpopolnil K. Natek (1994), ki pa se je oprl tudi na novejša spoznanja raziskav za potrebe nastajajoče nove regionalnogeografske monografije. Za njegovo členitev je značilna precejšnja sistematičnost, ki jo je izrazil z zgledno zasnovano hierarhijo. Glavna opredelitelna merila so relief z višinsko slojevitostjo, litološka zgradba z deležem karbonatnih kamnin ter podnebje z vsoto letnih temperatur in povprečnimi letnimi padavinami. V naslednji stopnji členitve na pokrajinsko-ekološke enote (z značajem mezoregij) so bile upoštevane še temeljne značilnosti počasi spremenljivih (relief, litologija) in hitreje spremenljivih pokrajnotvornih dejavnikov (podnebje, zrak, vode, prst, rastje) ter temeljne oblike rabe prostora. Pri tretjestopenjski členitvi, ki je podlaga za morebitno nadaljnjo členitev na ekotipe, so bila uporabljena od primera do primera izbrana merila. Posebna vrednost Natkove členitve je vzorno ponazorjena tretjestopenjska členitev, ki izdvaja s človekovo dejavnostjo močnejše obremenjena dolinska, kotlinska in nižinska območja. Novost je tudi sistematično poimenovanje enot najnižje stopnje.

Skupinska naravnogeografska regionalizacija (Gams, Kladnik, Orožen Adamič, 1995) je bila zasnovana predvsem z namenom, da hierarhično bolj sistematično razdela dotlej nedorečene poskuse, da se bolj dosledno izpeljejo nekatere problematične razmejitve regij in da se uvede bolj enotno imenoslovje. Enakovredno upošteva vse naravne prvine, vendar je mogoče reči, da imata med njimi posebno mesto izoblikovanost površja in podnebje. Sistematično je bil razdelan tudi sistem prehodnih regij. Zaradi izboljšanja hierarhije sta bili v Dinarskem svetu uvedeni tudi dve submakroregiji. Glavni problemi, ki niso bili zadovoljivo rešeni, so na področju imenoslovja. Uporabljeni so bili nekateri nerodni izrazi, ki sicer natančno določajo značaj regij (na primer Dno Ljubljanske kotline ali Dno Srednje Soške doline). Kljub temu je

bila na novo uvedena vrsta mezoregij (na primer Rovtarsko hribovje, Raduljsko hribovje, Slavinski ravniki z Vremščico, Lendavske gorice, Menina in Dobrovlje) in tudi regij nižje stopnje. Uporabniki so predstavljeno regionalizacijo kritizirali predvsem zaradi prevelike zapletenosti. Podroben opis členitve je prispeval D. Perko (1995).

I. GAMS, D. KLADNIK, M. OROŽEN ADAMIČ — Naravnogeografske regije Slovenije (Krajevni leksikon Slovenije, 1995).

1. Visokogorske Alpe
 - 1.1 Julijske Alpe
 - 1.1.1 Posoške Julijske Alpe
 - 1.1.2 Posavske Julijske Alpe
 - 1.1.2.1 Pokljuka, Mežaklja in Jelovica
 - 1.2 Karavanke
 - 1.2.1 Zahodne Karavanke
 - 1.2.2 Srednje Karavanke
 - 1.2.3 Mežiško-Solčavske Karavanke
 - 1.3 Kamniško-Savinjske Alpe
 - 1.3.1 Velika planina in Dleskovška planota
2. Predalpsko hribovje
 - 2.1 Tolminsko hribovje
 - 2.1.1 Dno srednje Soške doline
 - 2.2 Idrijsko-Cerkljansko hribovje
 - 2.3 Škofjeloško in Polhograjsko hribovje
 - 2.3.1 Šentjoško hribovje
 - 2.3.2 Selška dolina
 - 2.3.3 Poljanska dolina
 - 2.3.4 Polhograjsko hribovje
 - 2.4 Posavsko hribovje
 - 2.4.1 Vzhodno Posavsko hribovje
 - 2.4.2 Moravško-Trboveljsko podolje
 - 2.5 Menina in Dobrovlje
 - 2.6 Zgornja Savinjska dolina
 - 2.6.1 Golte
 - 2.7 Velenjska kotlina
 - 2.8 Vitanjsko-Konjiške Karavanke
 - 2.9 Pohorsko Podravje
 - 2.9.1 Pohorje
 - 2.9.2 Kozjak s Košenjakom

- 2.9.3 Dno Mislinjske doline
- 2.9.4 Dno Zgornje Dravske doline
- 2.9.5 Zahodno Pohorsko Podravje
- 2/4. Prehodni predalpsko-subpanonski svet
 - 2/4.1 Celjska kotlina
 - 2/4.1.1 Ložniško gričevje
 - 2/4.2 Bočko-Maceljsko hribovje
 - 2/4.3 Senovsko podolje
 - 2/4.4 Mirnska dolina
- 2/5. Prehodni predalpsko-dinarski svet
 - 2/5.1 Rovtarsko hribovje
- 2/6. Prehodni predalpsko-primorski svet
 - 2/6.1 Spodnja Soška dolina s Kambreškimi
- 3. Dno Ljubljanske kotline
 - 3.1 Dežela in Blejski kot
 - 3.2 Dobrave
 - 3.3 Kranjsko-Sorško polje
 - 3.4 Vzhodna Ljubljanska kotlina
 - 3.4.1 Tunjsko gričevje
 - 3.4.2 Šmarnogorsko-Raški osamelci
 - 3.4.3 Kamniškobistriška ravan
 - 3.4.4 Ljubljansko polje
 - 3.5 Ljubljansko barje
- 4. Subpanonska Slovenija
 - 4.1 Goričko
 - 4.2 Lendavske gorice
 - 4.3 Pomurska ravan
 - 4.3.1 Apaško polje
 - 4.4 Slovenske gorice
 - 4.4.1 Dno Ščavniške doline
 - 4.4.2 Dno Pesniške doline
 - 4.5 Dravsko-Ptujsko polje
 - 4.5.1 Ruška dolina
 - 4.5.2 Središko polje
 - 4.6 Dravinjske gorice
 - 4.7 Haloze
 - 4.7.1 Gozdnate Haloze
 - 4.7.2 Vinorodne Haloze
 - 4.8 Voglajnsko-Zgornjesotelsko gričevje

- 4. 9 Kozjansko gričevje
- 4. 10 Bizeljske gorice
- 4. 11 Krško gričevje
- 4. 12 Krško-Brežiška ravan

- 4/5. Prehodni subpanonsko-dinarski svet
 - 4/5. 1 Raduljsko hribovje
 - 4/5. 2 Novomeška pokrajina
 - 4/5. 3 Gorjanci
 - 4/5. 4 Nizka Bela krajina

- 5. Dinarski kras celinske Slovenije
 - 5 A Nizki kras
 - 5 A. 1 Turjaška pokrajina
 - 5 A. 2 Dolenjsko podolje
 - 5 A. 3 Suha krajina
 - 5 B Visoki kras
 - 5 B. 1 Velikolaščanska pokrajina
 - 5 B. 2 Dobropoljski kras
 - 5 B. 3 Ribniško-Kočevski kras
 - 5 B. 3. 1 Ribniško-Kočevsko podolje
 - 5 B. 3. 2 Grčarsko-Kočevskoreški ravnik
 - 5 B. 3. 3 Poljanski ravnik
 - 5 B. 3. 4 Ribniško-Kočevska pogorja
 - 5 B. 4 Dolina zgornje Kolpe in Čabranke
 - 5 B. 5 Bloke in Loški potok
 - 5 B. 6 Krmsko-Mokrško hribovje z Menišijo
 - 5 B. 7 Notranjsko podolje
 - 5 B. 8 Snežnik in Javorniki
 - 5 B. 9 Trnovski gozd, Banjšice, Nanos in Hrušica
 - 5 B. 10 Slavinski ravnik z Vremščico
 - 5 B. 11 Pivka

- 5/6. Prehodni dinarsko-primorski svet
 - 5/6. 1 Brkini z dolino Reke

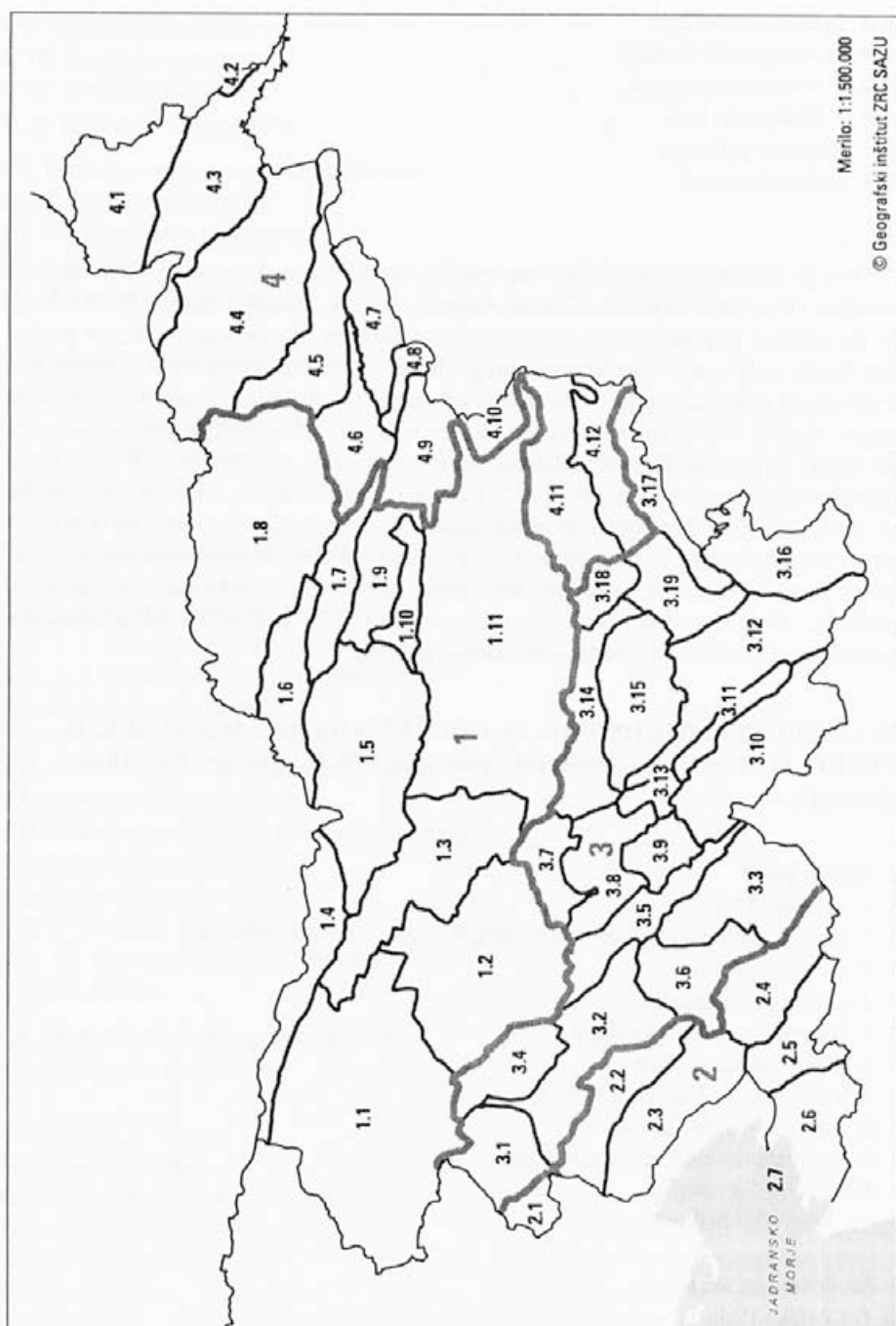
- 6. Primorje
 - 6. 1 Goriška Brda
 - 6. 2 Vipavska dolina
 - 6. 2. 1 Goriška ravan
 - 6. 2. 2 Vipavska brda
 - 6. 2. 3 Vrhe
 - 6. 3 Kras

- 6. 4 Severnoistrski kras
- 6. 4. 1 Podgrajsko podolje
- 6. 4. 2 Slavniško pogorje
- 6. 4. 3 Podgorski kras
- 6. 5 Koprsko primorje
- 6. 6 Jadransko morje

Ker je najširša javnost dobila regionalizacijo na vpogled, se je še večja skupina avtorjev (Gabrovec, Kladnik, Orožen Adamič, Pavšek, Perko, Topole, 1995) odločila, da poskusi pripraviti novo, poenostavljeno členitev. Razen tega načela je poskusila slediti načelom sistematičnosti, preglednosti in razumljivosti. Plod njihovih prizadevanj je regionalizacija, ki za razliko od večine predhodnih izdaja le štiri makroregije: Alpski, Sredozemski, Dinarski in Panonski svet. Makroregija manj je zato, ker sta alpski in predalpski svet združena. Makroregionalna členitev temelji na sistemu glavnih reliefnih enot na ozemlju naše države (Alpe, Dinaridi, Panonska nižina) ter na njeni delitvi na dve glavni podnebni območji: celinsko in sredozemsko. Želja avtorjev regionalizacije je bila, da se že iz poimenovanja razlikujejo naša glavna naravnogeografska območja, predvsem značilnosti njihove površinske izoblikovanosti in podnebja. Glavna merila v razčlenjenosti površja so bila nadmorska višina, relativne višinske razlike, litološka sestava in nakloni pobočij.

M. GABROVEC, D. KLADNIK, M. OROŽEN ADAMIČ, M. PAVŠEK, D. PERKO, M. TOPOLE — Slovenske pokrajine (1995, za knjigo *Pokrajine v Sloveniji*).

- 1. Alpski svet
 - 1. 1 Julijske Alpe
 - 1. 2 Cerkljansko, Škofjeloško, Polhograjsko in Rovtarsko hribovje
 - 1. 3 Savska ravnina
 - 1. 4 Zahodne Karavanke
 - 1. 5 Kamniško-Savinjske Alpe
 - 1. 6 Vzhodne Karavanke
 - 1. 7 Velenjsko in Konjiško hribovje
 - 1. 8 Strojna, Kozjak in Pohorje
 - 1. 9 Ložniško in Hudinjsko gričevje
 - 1. 10 Savinjska ravnina
 - 1. 11 Posavsko hribovje
- 2. Sredozemski svet
 - 2. 1 Goriška Brda

- 2. 2 Vipavska dolina
- 2. 3 Kras
- 2. 4 Brkini in dolina Reke
- 2. 5 Podgorski Kras, Čičarija in Podgrajsko podolje
- 2. 6 Koprška brda
- 2. 7 Tržaški zaliv

3. Dinarski svet

- 3. 1 Kambreško in Banjšice
- 3. 2 Trnovski gozd, Nanos in Hrušica
- 3. 3 Javorniki in Snežnik
- 3. 4 Idrijsko hribovje
- 3. 5 Notranjsko podolje
- 3. 6 Pivško podolje in Vremščica
- 3. 7 Ljubljansko barje
- 3. 8 Krmsko hribovje in Menišija
- 3. 9 Bloke
- 3. 10 Velika gora, Stojna in Goteniška gora
- 3. 11 Ribniško-Kočevsko podolje
- 3. 12 Mala gora, Kočevski rog in Poljanska gora
- 3. 13 Velikolaščanska pokrajina
- 3. 14 Dolenjsko podolje
- 3. 15 Suha krajina in Dobropolje
- 3. 16 Bela krajina
- 3. 17 Gorjanci
- 3. 18 Raduljsko hribovje
- 3. 19 Novomeška pokrajina

4. Panonski svet

- 4. 1 Goričko
- 4. 2 Lendavske gorice
- 4. 3 Murska ravnina
- 4. 4 Slovenske gorice
- 4. 5 Dravska ravnina
- 4. 6 Dravinjske gorice
- 4. 7 Haloze
- 4. 8 Boč in Macelj
- 4. 9 Voglajnsko in Zgornjesotelsko gričevje
- 4. 10 Srednjesotelsko gričevje
- 4. 11 Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje
- 4. 12 Krška ravnina

Doslej je bila opravljena le členitev do mezoregionalne ravni, podrobnejšo členitev pa bo potrebno še izdelati. Ni dvoma, da se znotraj izdvojenih mezoregij skrivajo številna naravnogeografsko dovolj izrazito izstopajoča območja, na kar delno opozarja že samo poimenovanje mezoregij, ki jih marsikje sestavlja več pokrajinskih imen, še več pa je primerov, ko se mikroregije skrivajo znotraj sicer enotno poimenovanih ozemelj.

Avtorji vidijo prednosti regionalizacije v razmeroma majhnem številu mezoregij (49), njihovem enotnem poimenovanju, ki že v imenih vsebuje izraze, ki opredeljujejo glavne površinske značilnosti posameznih regij (premišljeno uporabljeni pojmi hribovje, gričevje, gorice ali brda, podolje in ravnina), uporabi uveljavljenih, širši javnosti znanih pokrajinskih imen, sistematičnem razvrščanju regij na mezoregionalni ravni, kar zagotavlja njihovo medsebojno primerljivost, transparentnost, ki omogoča medsebojno združevanje in razdruževanje posameznih regij na višjih in nižjih ravneh, ter sklenjenost, saj se ozemlja posameznih regij ne pojavljajo znotraj drugih regij. Po prevladujočih prvinah je celotno ozemlje razčlenjeno tako, da so odpravljene doslej pogosto uporabljane prehodne regije, kar pa še ne pomeni, da prepletanj v dejanski pokrajini ni zaznati. Omeniti velja še, da se ponovno uvaja pokrajinsko ime Koprška brda (analogija Goriškim Brdom) (že Gams, 1986), ker ima izraz Šavrinska brda med domačini slabšalni prizvok. Kot posebna mezoregija se izdvaja tudi Tržaški zaliv (znotraj meja Slovenije), na katerega se je doslej praviloma pozabljal. Najnovejša regionalizacija predstavlja podlago za izdajo knjige Regionalnogeografska monografija Slovenije z delovnim naslovom Slovenske pokrajine.

Sklep

Naravne regije bodo zaradi nespremenljivosti še vedno odločilno vplivale na prehodnost in usmerjenost prometnih tokov. Kljub navidezni neuporabnosti naravnogeografskih členitev za administrativne potrebe je izjemnega pomena ohranjanje in razvijanje njihove tipike, ki se odraža skozi samosvoje prilagoditve človeka v pokrajini. V dobi tradicionalne agrarne družbe je namreč vsaka makroregija izoblikovala lasten sistem preživljanja, ki je razviden iz velikih razlik v rabi tal, poljski razdelitvi, tipih naselij in kmečkih hiš, ki odsevajo prilagoditev človeka smotnemu izkoriščanju naravnih virov. Vsa ta pestrost se še danes vidi v različnih pejsajih kulturne pokrajine. Prav to različnost bi morali bolje varovati in ponujati kot svojo posebnost, še zlasti za potrebe turizma, od katerega si veliko obetamo.

Na področju regionalizacij pa nas čaka še zahtevno delo, ki ga bo potrebno opreti na računalniške analize. Vse bolj popolna prostorska inventarizacija kar kliče po nadaljnjih dodelavah.

Viri in literatura

- Gabrovec, M., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Pavšek, M., Perko, D., Topole, M., 1995: Slovenske pokrajine. Delovno gradivo.
- Gams, I., 1983: Geografske značilnosti Slovenije. Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Gams, I., 1984: Metodologija geografske razčlenitve ozemlja. Geografski vestnik LVI. Ljubljana.
- Gams, I., 1986: Pokrajinska ekologija. Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- Gams, I., 1986: Za kvantitativno razmejitev med pojmi gričevje, hribovje in gorovje. Geografski vestnik LVIII. Ljubljana.
- Gams, I., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., 1995: Naravnogeografske regije Slovenije. Objavljeno v Krajevnem leksikonu Slovenije. DZS, Ljubljana.
- Ilešič, S., 1974: Pogledi na geografijo. Partizanska knjiga, Ljubljana.
- Ilešič, S., 1958: Problemi geografske rajonizacije ob primeru Slovenije. Geografski vestnik XXIX–XXX. Ljubljana.
- Ilešič, S., 1956: Slovenske pokrajine. Geografski obzornik III/2. Ljubljana.
- Ilešič, S., 1972: Slovenske pokrajine (Geografska regionalizacija Slovenije). Geografski vestnik XLIV. Ljubljana.
- Kladnik, D., 1994: Regije — ogrodja in jedra. Naši razgledi, 27. 5. 1994.
- Melik, A., 1959: Posavska Slovenija. Slovenska matica, Ljubljana.
- Melik, A., 1946: Prirodno-gospodarska sestava Slovenije. Geografski vestnik XVIII. Ljubljana.
- Melik, A., 1935: Slovenija — geografski opis: Slovenska matica, Ljubljana.
- Melik, A., 1954: Slovenski alpski svet. Slovenska matica, Ljubljana.
- Melik, A., 1960: Slovensko Primorje. Slovenska matica, Ljubljana.
- Melik, A., 1957: Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino. Slovenska matica, Ljubljana.
- Natek, K., 1994: Pokrajinsko-ekološke enote Slovenije. Objavljeno v Študiji ranljivosti okolja in osnovah za pripravo podzakonskega akta (gradivo). Inštitut za geografijo, Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D., 1995: Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana.
- Perko, D., 1995: Slovenija in njene pokrajine. Objavljeno v Malem atlasu Slovenije. DZS, Ljubljana.
- Slovar Slovenskega knjižnega jezika. DZS, Ljubljana, 1994.
- Vrišer, I., 1974: Regionalno planiranje. Ljubljana.

Summary

Natural-geographical division is an always welcome topic of geography, therefore, it is not surprising that several leading Slovenian geographers have dealt with it. In their efforts they have learned one from another, exchanged their experiences, and gradually complemented their divisions, which is a proof to the constant development of this branch of science. The contemporary working tools and an ever more comprehensive spatial inventorying enable ever more involved analytical procedures which in the next phase, i. e. in the making of synthesis, also result in the needs for perfecting the hitherto divisions; and the results obtained by different authors are more and more alike.

The character of the natural-geographical divisions is much more constant than that of the sociogeographical divisions. Four important European landscape types, the Alpine, Pannonian, Dinaric and Mediterranean, come into contact exactly on the territory of Slovenia, which results in the rather intensely agitated landforms. On the basis of these four types various modes of life of Slovenian people have been formed.

Natural-geographical divisions are divided into regionalizations and typology. By means of regionalizations, individual regions of singular occurrence are determined, which are unique in their features, while typology serve for determining landscape types by applying the principle of similarity. These types are based only on the analysis of individual landscape elements. A special group of natural-geographical divisions is formed by the landscape-ecological regionalizations in which those elements come more to the front, which exert greater impacts on the living world and, thus, also on human activity in a landscape.

The first natural-geographical division was made in 1935 by A. Melik. It is, in fact, a typology because it is based on the geological structure only. A supplemented typology was published in 1946 by the same author. For the needs of regional-geographical monograph of Slovenia, Melik also worked out three partial regionalizations which can be joined into one whole. Although this regionalization is natural-geographical above all, yet, it also exposes numerous human-geographical features, especially in the toponymy. Important is the contribution by S. Ilešič, who devised his work extremely systematically. However, because his division was not common to the comprehension of an average human, it was in use only for a short time. Later on, it was substituted by the works of more recent origin, which were based on Melik's work, above all. Important for the planning of natural divisions is I. Gams. He made a natural-geographical regionalization where the ambitions of a general geographical division are also evident, and a landscape-ecological division which forms a basis for all the subsequent efforts in making divisions. His landscape-ecological scheme was complemented by K. Natek who worked it out in detail on the third-stage level, where the ecologically sensitive bottoms of valleys and basins, and

the plains were separated. A group of authors (Gams, Kladnik, Orožen Adamič) succeeded to make a greater hierarchical systematization through a natural-geographical regionalization, and also improved the toponymy of regions. Eventually, it has turned out that the hitherto works were too involved and a bigger group of authors (Gabrovec, Kladnik, Orožen Adamič, Pavšek, Perko, Topole) have made the most recent natural-geographical regionalization which only consists of four macroregions (hitherto: 5 or 6). The principles were applied of being simple, systematic, synoptic, and easily understandable. Since the most recent division is only worked out to the level of mezoregions, additional efforts will be required to separate the regions of lower ranks. In doing it, extensive computer analyses will be necessary.